

Հովհաննես Թումանյան

Չարի վերջը

Լինում է մի սար,
Էն սարում մի ծառ,
Էն ծառում փրչակ,
Փրչակում մի բուն,

Բրնում երեք ձագ,
Ու վրրեն Կրկուն:
Կո՛ւկու, կո՛ւկու, իմ կուկուներ,
Ե՞րբ պիտի դուք առնեք թներ,
Թըռչե՛ք, գրնաք,
Ուրախանաք...

Երգում էր մարիկ Կրկուն.
Մին էլ, ըհը՛, Աղվեսն եկավ.
Էս սարը իմն է,
Էս ծառը իմն է,
Ծառում փրչակ կա,
Փրչակում՝ մի բուն,
Էս ո՞վ է եկել
Տիրացել թաքուն:
Այս դու Կրկու, հիմա՛ր Կրկու,

Քանի՞ փոքրիկ ձագ ունես դու:
Երեք հատ ձագ, աղա Աղվես:

Երեք հատ ձագ ցույց կրտսան քեզ:

Ու չե՛ս ասել, դու, անամոթ,

Մինը ծառա դրրկես ինձ մոտ:

Ձրգի շուտով մի հատը ցած,

Թե չե՛ կացինս հրրեն սրբած,

Գրնամ բերեն,

Ծառը կրտրեն...

Վա՛յ, չրկտրես,

Աստված սիրես,

Էս մինն ահա

Տար քեզ ծառա,

Միայն թե էդպես

Մի ջրնջիլ մեզ

Բրնով–տեղով,

Ամբողջ ցեղով:

Խնդրեց մարիկ Կրկուն ու ձագերից մինը ձգեց ներքև:

Աղվեսը՝ հա՛փ, առավ գնաց:

Վայ–վա՛յ, դու–դո՛ւ,

Իմ լավ կուկու.

Ո՞ր սև սարում,

Ո՞ր անտառում,

Ո՞ր թըփի տակ

Կորար մենակ...

Վայ–վա՛յ, դու–դո՛ւ,

Իմ խեղճ կուկու...

Լաց էր լինում մարիկ Կրկուն, մին էլ, ըհը՛, Աղվեսը ետ եկավ:

Էս սարը իմն է,

Էս ծառը իմն է,
Ծառուն փրչակ կա,
Փրչակում՝ մի բուն,
Էս ո՞վ է եկել
Տիրացել թաքուն:

Ախ դու Կրկու, հիմար Կրկու,
Քանի՞ փոքրիկ ձագ ունես դու:
Երկու հատ ձագ, ադա Աղվես:
Երկու հատ ձագ ցույց կըտամ քեզ:
Ա՛խ, չարամիտ դու ավագակ,

Ի՛նչ խաբար է, երկո՛ւ հատ ձագ.
Ի՛նչ, ուզում էս էստեղ գոռով
Լըցնես ամբողջ կրկուներո՞վ...
Ձրգի շուտով մի հատը ցած,
Թե չէ՛ կացինս հրբեն սըրած,

Գընամ բերեն,
Ծառը կըտրեն...
Վա՛յ, չըկտրես,
Աստված սիրես,
Էս էլ առ տար,

Ու թող դադար՝
Վերջինը գեթ
Մընա ինձ հետ...
Աղաչեց մարիկ Կրկուն ու երկրորդ ձագն էլ ձգեց ներքև:
Աղվեսը՝ հա՛փ, էս էլ առավ ու գնաց:

Վայ-վա՛յ, վույ-վո՛ւյ,
Ընչի՞ համար
Եկա ես սար,
Բուն շինեցի,

Ձագ հանեցի...

Աղվեսն եկավ,
Տարավ, կերավ,
Երկու, երկու,
Կուկու... կուկու...

Լաց էր լինում մարիկ Կըկուն:

Էս միջոցին դա՛, դա՛, դա՛, Ագռավն անց էր կենում
Էն կողմերով: Լսեց Կըկվի լացի ձայնը:
Էդպես տխուր ու զարհուրիկ
Ի՞նչ ես լալիս, Կըկու քուրիկ:
Ինչպես չըլամ, ա՛ սանամեր.

Աղվեսն եկավ Էն սրբտամեռ,
Գըլխիս էսպես փորձանք բերավ,
Ձագուկներըս տարավ, կերավ:
Վո՛ւյ իմ աչքին, անխելք Կըկու,
Ինչպես իզուր խաբվել ես դու

Սուտ խոսքերից չար Աղվեսի:
Ոն՛ց թե սարը իմն է՛ կասի:
Ո՞վ է տըվել Էն լըրբին սար.
Մարն ամենքիս է հավասար...
Ո՞վ կըթողնի վեր կենա նա

Ամբողջ սարին գա տիրանա,
Անունը տա սըրած կացնի,
Սրան-նրան սուտ վախեցնի,
Ու մինն էսօր, մյուսը երեկ,
Ձագեր տանի, ուտի մեկ-մեկ...

Սև գրողի Էն տարածին
Ո՞վ է տըվել սըրած կացին:

Մին էլ որ գա ու սպառնա,
Մի՛ վախենա, քրշի գնա:
Էսպես ասավ Ագռավն ու թրռավ գրնաց: Ահա կրկին

Աղվեսն եկավ:
Էս սարը իմն է,
Էս ծառը իմն է...
Հագիվ էր ասել, Կրկուն բնից գլուխը հանեց՝
Սուտ ես ասում, դու խաբեբա,

Անխիդճ գազան, անկուշտ, ազահ:
Ռ՞վ է տվել էստեղ քեզ սար,
Սարն ամենքիս է հավասար:
Ի՛նչ ես եկել սուտ տեր դարձել,
Ես էլ հիմար՝ ճիշտ եմ կարծել,

Ձագուկներըս տըվել եմ քեզ...
Կորի՛, գրնա, դու չար Աղվես,
Հերիք ինչքան սուտ ես ասել.
Հիմի գիտեմ, չեմ վախում էլ.
Կացին չունես ծառը կըտրես:

Ռ՞վ ասավ քեզ:
Ագռավն ասավ:
Ագռա՞վը, լա՛վ:
Ու Ագռավի վրա բարկացած Աղվեսը պոչը քաշեց,
հեռացավ: Գնաց մի դաշտում սուտմեռուկի տվավ, վեր

ընկավ, իբրև թե սատկել է: Ագռավն էլ կարծեց՝ իրավ
սատկել է, թռավ եկավ վրեն իջավ, որ աչքերը հանի:
Աղվեսը՝ հա՛փ, հանկարծ բռնեց:
Ղա՛-ղա՛, ղա՛-ղա՛,
Աղվես աղա...

Ա՛յ դու կռավան շարալեզու,
Ո՛նց թե Կրկվին ասել ես դու,
Թե ես կացին չունեմ սրբած...
Կացին չունե՛մ... դե՛ հիմի կա՛ց...
Վա՛յ, քեզ մեղա,

Աղվես աղա,
Ես եմ ասել, չեմ ուրանամ,
Ինձ քրքրքրի, ինձ կեր հում-հում,
Տո՛ւր ինչ պատիժ սիրտըդ կուզի,
Բայց մի վերջին խոսքըս լըսի:

Ես էն սարում, հենց դեմ ու դեմ,
Էնպես մի թանկ պահուստ ունեմ,
Որ չես գրտնի դու քո օրում
Ոչ մի թառում կամ անտառում:
Ընչի՞ համար էն ահագին

Գանձը կորչի հողի տակին:
Արի գրնանք, հանեմ տամ քեզ,
Էնքան ուտե՛ս, էնքան ուտե՛ս...
Թե չըլինի ու սուտ դուրս գամ,
Ես հո էստեղ միշտ կամ ու կամ...

Գնա՛նք, ասավ Աղվեսը: Թե կրլինի, շատ լավ,
թե չի լինի, էլի քեզ կուտեմ:
Գնացին:
Վերևից թռչելիս Ագռավը նկատել էր, որ մի թփում
պառկած էր գյուղացու շունը: Աղվեսին տարավ, տարավ,

դուրս բերավ ուղիղ էն թփի վրա:
Ա՛յ, ասեց. Էս թփումն է իմ պահուստը:
Աղվեսն ազահ վրա ընկավ թփին. շունը վեր
թռավ, կոկորդից բռնեց ու դրեց տակին: Աղվեսը

խեղդվելով սկսավ խոխոսալ.

Ա՛խ, ե՛ս... ա՛խ, ե՛ս...

Զգույշ Աղվես,

Փորձանքի մեջ

Ընկնեմ էսպե՛ս...

Ա՛խ, անիրա՛վ

Դու սև Ագռավ...
Ինչքան էլ որ լինիս զգույշ,

Չարի համար թե վաղ, թե ուշ,

Էդ է պահված, Աղվես աղա,

Ղա՛, ղա՛, ղա՛, ղա՛...

Պատասխանեց Ագռավն ու թռավ:

1908